Cyfarfod Gweinidogol Grŵp y Trydydd Sector

Nodyn o gyfarfod a gynhaliwyd ar 6 Tacwhedd 2019 yn Ystafell Gynadledda Tŷ Hywel

Yn Bresennol

Llywodraeth Cymru

Dirprwy Weinidog yr Economi a Thrafnidiaeth
Iwan Thomas, Yr Economi Sylfaenol
Jodye Kershaw, Uwch-ddadansoddwr Polisi
Dewi Rowlands, Dirprwy Gyfarwyddwr – Polisi Trafnidiaeth, Cynllunio a Phartneriaethau
Jo Salway, Cyfarwyddwr – Partneriaeth Cymdeithasol a Gwaith Teg
Brett John, Polisi Economaidd

Cynrychiolwyr y Trydydd Sector

Matt Brown	Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru
Jess McQuade	Cyswllt Amgylcheddol Cymru
Derek Walker	Canolfan Gydweithredol Cymru
David Williams	Cwmnïau Cymdeithasol Cymru
Rhiannon Hardiman	Living Streets
Elwyn James	Cymdeithas Ymddiriedolaethau Datblygu Cymru
Clare Rudall	Busnes yn y Gymuned Cymru
Hazel Lloyd Lubran	Cynghorau Gwirfoddol Sirol Cymru
Peter Jones	Guide Dogs Cymru

Ymddiheuriadau

Lynne Hill	Plant yng Nghymru
Kate Evans	Cymdeithas Chwaraeon Cymru
Peter Williams	Cymdeithas Ymddiriedolaethau Datblygu Cymru
Gethin Rhys	Cyngor Rhyng-ffydd Cymru
San Leonard	Cwmnïau Cymdeithasol Cymru

Eitem 1 ar yr Agenda – Croeso a chofnodion y cyfarfod diwethaf

1. Croesawodd y Dirprwy Weinidog aelodau gan wahodd cyflwyniadau byr. Cyfeiriodd y Grŵp at gofnodion y cyfarfod diwethaf, a chododd Derek Walker y ffaith nad oedd pwynt cyswllt ar gyfer gofal plant o fewn Llywodraeth Cymru wedi ei ddosbarthu.

CAM GWEITHREDU: Swyddogion i ddosbarthu pwynt cyswllt o fewn Llywodraeth Cymru sy'n cynnwys y polisi gofal plant.

Eitem 2 ar yr Agenda – Cysylltu â Busnesau Rhwydweithio

2. Rhoddodd y Dirprwy Weinidog wahoddiad i Clare Rudall (CR) siarad am y papur sydd wedi'I gynhyrchu gan Busnes yn y Gymuned (BITC).

3. Dechreuodd CR drwy bwysleisio pwysigrwydd integreiddio gwella ymhlith busnesau a'r trydydd sector, gyda'r Grŵp yn rhoi cyfeiriad clir i bwysleisio ar agenda yr Economi Sylflaenol. Dywedodd CR bod BITC yn ymwneud ag ystod eang o fusnesau o bob sector allai fod yn adnodd defnyddiol i ddatblygu amcanion yr Economi Sylfaenol. Er enghraifft, mae BITC yn annog busnesau sy'n aelodau i gefnogi eu cadwyni cyflenwi lleol, a thrwy hynny hyrwyddo cynaliadwyedd. Roedd RC yn pwysleisio'n arbennig y cynnig o fanteisio ar rwydweithiau ac adnoddau sy'n bodoli eisoes y gallai BITC eu cynnig yn y maes hwn.

4. Eglurodd CR bod ei sefydliad wedi datblygu offeryn diagnostig – y Traciwr Busnes Cyfrifol – gan roi y cyfle i rannu a dysgu o arfer gorau, a helpu i grynhoi astudiaethau achos i helpu cwmnïau eraill o wahanol faint i ddatblylgu. Mae'r traciwr – sy'n ateb y cwestiwn "pa mor gyfrifol yw fy musnes?" – yn rhoi cyfle i asesu sut i gaffael o safbwynt yr Economi Sylfaenol, gan drafod gyda'r sefydliadau sy'n aelodau o'r grŵp. Cyfeiriwyd at yr astudiaeth achos adfywio Wisbech, ble yr aethpwyd o'r ymgyrch ar lawr gwlad i gynnig am ardd-ddinas gyda chysylltiadau trafnidiaeth gwell, mwy o swyddi a gwell iechyd, addysg a hyfforddiant sgiliau i bobl leol.

Eitem 3 ar yr Agenda – Yr Economi Sylfaenol

5. Dywedodd y Dirprwy Weinidog mai yr her benodol ar gyfer rhagolygon yr Economi Sylfaenol bellach yw yr angen i'w brif-ffrydio a phwysleisiwyd yr angen inni asesu y data sydd ar gael er mwyn datblygu gan ysytried maint. Gofynnwyd i Derek Walker (DW) gyflwyno'r papur sydd wedi'i ddosbarthu ar gyfer trafodaethau pellach.

6. Dechreuodd DW ar ei sylwadau drwy gyfeirio at a chroesawu mentrau cymdeithasol sydd wedi'u cynnwys i dderbyn cyllid o Gronfa Her yr Economi Sylfaenol. Fodd bynnag, aeth DW ymlaen i bwysleisio bod mentrau cymdeithasol yn agenda benodol ac ni ddylid eu hystyried o ran sut y maent yn rhyngweithio â'r Economi Sylfaenol yn unig, ac fe gytunodd y Dirprwy Weinidog gyda hyn. Mae'r papur a gafodd ei ddosbarthu yn pennu y gwahaniaethau rhwng agenda polisi yr Economi Sylfaenol a 'busnesau cymdeithasol' yn fanylach.

7. Rhoddodd DW y newyddion diweddaraf I'r grŵp am waith cymunedol ymarferwyr, gan fynegi ei bryderon y dylid dysgu pryd bynnag y bo hynny'n bosibl ac y dylai unrhyw ddatblygiad fod yn gyson, gan roi pwyslais ar gynnal momentwm. Pwysleisiodd Elwyn James (EJ) bwysigrwydd dysgu o'r prosiect ac osgoi diffyg awydd i gydnabod methiannau.

8. Cododd DW y mater o gymorth ariannol yn y dyfodol ar gyfer busnesau a'r ystyriaethau ynghylch ei effaith, gan bwysleisio er nad yw mentrau cymdeithasol yn ateb y problemau sy'n cael eu hwynebu gennym, mae o angen bod yn uchelgeisiol am y posibiliadau. Cyfeiriodd y Dirprwy Weinidog at y bwlch cynhyrchiant gyda Lloegr a'r angen i weithio tuag at yr egwyddorion a amlinellir yn adroddiad yr Athro Phil Brown ynghylch arloesi wedi'i sbarduno'n ddigidol yng

Nghymru. Mae'r Bwrdd Cynghori Gweinidogion wedi cael y dasg hefyd o fynd i'r afael â'r pryderon ynghylch y 'canol coll' yng Nghymru; datblygu cwmnïau bychain yn gwmnïau canolig ac yna eu cadw yma drwy eu sefydlu o fewn cymunedau.

9. Cyhoeddodd y Dirprwy Weinidog ei fwriad i drefnu bwrdd crwn gydag arweinwyr benywaidd yn y maes hwn i asesu'r strategaeth ac i nodi pa waith sydd angen ei wneud eto. Dywedodd DW bod mapio y sector ar bwnc amrywiaeth wedi dangos ei fod yn datblygu'n dda ond mae angen ystyried hyn yn fanwl yn unol â thrafodaeth y partneriaethau cymdeithasol.

10. Siaradodd JM am ei phrofiad o drafod yn y gorffennol gyda prosiectau peilot a thrwy hynny ddangos bod blaenoriaethau gwleidyddol yn newid, fodd bynnag mae'n rhaid defnyddio'r fframwaith cyfreithiol presennol fel dull o gyfarwyddo a gwerthuso'r gwaith sy'n gysylltiedig â'r Economi Sylfaenol. Awgrymodd JM bod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn arbennig o berthnasol a gallai helpu i sbarduno'r gwaith a nodi bylchau. Dywedodd y Dirprwy Weinidog y deuai canllawiau gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol.

11. Trafododd Peter Jones (PJ) ei brofiadau gyda Bwrdd Caffael yr Awdurdod Lleol a Byrddau y Sector Cyhoeddus, gan dynnu sylw'n benodol at yr angen am fwy o gyfeiriad a ffocws. Cadarnhaodd Hazel Lloyd Lubran (HLL) hyn o'i phrofiad tebyg o gyfrannu at Fyrddau y Sector Cyhoeddus, ac nad oeddent yn ddigon uchelgeisiol a'r angen i gydweithio'n fwy effeithiol â'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol. Awgrymodd HLL berthynas weithio agosach gyda Byrddau y Sector Cyhoeddus a'r Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol i ddatblygu agenda bolisi yr Economi Sylfaenol.

CAM GWEITHREDU: Y Dirprwy Weinidog a swyddogion i ystyried telerau ymgysylltu â'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol.

12. Bu'r Dirprwy Weinidog yn ystyried yr egwyddor o annog swyddi gwell yn nes at adref drwy ymarfer caffael masnachol yn seiliedig ar Adroddiad TUC Cymru, yn canolbwyntio'n bennaf ar fynd i'r afael â chymunedau bregus. Cododd y Dirprwy Weinidog yr egwyddor o ail-gyfeirio'r gwariant i warchod rhai rhannau o'r gweithlu drwy ail-asesu caffael masnachol. Nodwyd yr enghraifft o Lyn Ebwy yn defnyddio'r gwaith a oedd yn gysylltiedig â chreu gwisgoedd GIG Cymru gan arwain at gyflogi 50 o bobl.   Yn yr achos hwn, cafodd y cludiant ei nodi yn rhwystr posibl i waith ac felly yr ateb oedd i roi'r gwaith yn agos at orsaf drenau. Roedd datblygu hyn a meysydd gwaith tebyg gan ystyried yr economi gylchol yn cael ei ystyried fel yr ateb gorau posibl.

13. Crybwyllodd David Williams (DWs) drafodaeth ddiweddar a gafodd gyda busnes mawr a'i ymgais i fynd i'r afael â'u dryswch o ran sut y maent yn gysylltiedig ag agenda bolisi yr Economi Sylfaenol. Ystyriodd y Dirprwy Weinidog yr angen i drafod y polisi yn effeithiol gyda sefydliadau ledled Cymru.

    CAM GWEITHREDU: Swyddogion i ddosbarthu llenyddiaeth ynghylch yr Economi Sylfaenol i aelodau ei ddosbarthu i fusnesau a sefydliadau eraill.

Eitem 4 ar yr Agenda – Newyddion diweddaraf

Partneriaeth Cymdeithasol

14. Gwahoddodd y Dirprwy Weinidog Jo Salway (JS) i gyfrannu. Eglurodd JS i'r grŵp bod dogfen ymgynghori wedi ei chyhoeddi. Mae'r maes gwaith hwn yn cael ei ddatblygu o ganlyniad i faniffesto arweinyddiaeth y Prif Weinidog sy'n cysylltu gyda'r amcanion llesiant o fewn deddfwriaeth Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

CAM GWEITHREDU: Swyddogion i ddosbarthu'r ddolen i'r ddogfen ymgynghori a gyhoeddwyd ar gyfer y Bil Partneriaeth Cymdeithasol.

15. Pwysleisiodd JS bod y gwaith hwn yn golygu symud i ffwrdd o agwedd 'swyddi o flaen popeth' i ddealltwriaeth mwy cynhwysfawr o swyddogaeth swyddi ym mywydau pobl ac asesu safbwynt Llywodraeth Cymru wrth ddatblygu agenda o'r fath. Gallai hyn gynnwys defnyddio ysgogiadau presennol neu ddylanwadu ar gwmnïau preifat i gael effaith ar y maes gwaith hwn. Hefyd, mae'r ddeddfwriaeth yn anelu at roi dyletswydd ar gyrff y sector cyhoeddus i adlewyrchu egwyddorion gweithio teg a theilwng.

16. Dywedodd JS bod y gwaith ar y gweil o ran telerau datblygu Cyngor Partneriaeth Cymdeithasol, ac adeiladu ar lwyddiant grwpiau fel y Cyngor Datblygu Economaidd. Mae swyddogaeth y Comisiwn Gwaith Teg yn bwysig wrth gyfeirio yr agenda a'r polisïau. Cyfeiriodd y Dirprwy Weinidog at y ffaith bod y gwaith hwn yn ategu'n effeithiol y contract economaidd a'r egwyddor o 'gael rhywbeth am rywbeth'.

17. Pwysleisiodd DW rôl y trydydd sector fel cyflogwr sy'n datblygu a'r angen iddynt fod yn rhan o ddatblygu'r gwaith hwn. Tynodd HLL sylw hefyd at yr angen i gyfrannu at hyn.

Strategaeth Trafnidiaieth Cymru

18. Dywedodd Dewi Rowlands (DR) i'r strategaeth olaf yn gysylltiedig ag amcanion trafnidiaeth gael ei gyyhoeddi yn 2008 ac felly bydd y dull newydd sy'n cael ei ddatblygu yn golygu newid mewn steil a chyfeiriad yn ddi-os. Bydd y ffocws yn bennaf ar unigolion a sut y gallant symud o amgylch mor syml â phosibl, gan gael effaith bositif ar lesiant ac ystyriaethau amgylcheddol. Caiff y strategaeth – fydd yn hwyluso system drafnidiaeth sy'n addas at y dyfodol – yn cael ei hystyried gan y Cabinet ar y cychwyn i gael arweiniad ar y camau nesaf, gyda phroses ymgynghori i'w dechrau ar ddiwedd y gwanwyn a'r cyhoeddi ar ddiwedd 2020.

19. Dywedodd y Dirprwy Weinidog y bydd y strategaeth yn cael ei chynnwys o fewn dogfen sydd wedi ffocysu mwy nag yn y gorffennol ac y bydd yr argyfwng newid hinsawdd y mae Cymru wedi'i ddatgan yn ysgogwyr pwysig i'w ystyried. Mae Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol wedi datgan nad yw trafnidiaeth o bosib yn mynd i'r cyfeiriad mwyaf effiethlon, gan adlewyrchu y pryder ehangach ynghylch faint o'r gyllideb drafnidiaeth sydd wedi'i dyrannu i ffyrdd. Fodd bynnag, pwysleisiodd y Dirprwy Weinidog bod y penderfyniad ynghylch ffordd liniaru yr M4, a sefydlu Comisiwn Burns wedi hynny, yn dangos symudiad amlwg o ran ystyriaethau Llywodraeth Cymru ynghylch materion trafnidiaeth. Dywedodd JM y

bydd angen i ddatblygiadau mewn trafnidiaeth ystyried natur Cymru o ran ei chymunedau trefol a gwledig, gan fynegi yr angen i beidio â mabwysiadu dull cyffredinol i bawb. Cododd JM, wrth ystyried natur gryno y strategaeth ddatblygu, y broblem o'r diffyg manylion posibl. Rhoddodd y Dirprwy Weinidog sicrwydd y bydd targedau penodol a mwy o fanylioni i ategu'r strategaeth – megis yr amcanion dros deithio llesol.

CAMAU GWEITHREDU: Swyddogion i ddosbarthu targedau ar deithio llesol

Dywedodd PJ ei fod yn pryderu ynghylch datblygu ymrwymiad ar gyfer hyfforddiant orfodol i yrwyr tacsis. Dywedodd DR y cafwyd ymateb da i'r Papur Gwyn a bod pryderon nad oedd y cynigion yn mynd yn ddigon pell ac felly yn cael eu hadolygu. Mae'r trafodaethau yn mynd rhagddynt gyda defnyddwyr i fireinio'r syniadau o ran yr hyn sydd ei angen, gan bwysleisio nad yw y gwaith yn gysylltiedig â tacsis wedi ei anghofio. Dywedodd PJ hefyd ei fod yn pryderu ynghylch grŵp trafod trafnidiaeth Llywodraeth Cymru sydd heb gyfarfod ers yr haf 2018 a rhoddodd DR sicrwydd bod Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i drafod gyda'r rhanddeiliaid perthnasol wrth ddatblygu blaenoriaethau a pholisïau sy'n gysylltiedig â thrafnidiaeth.

CAMAU GWEITHREDU: Y Dirprwy Weinidog a swyddogion i ystyried hyfforddi gorfodol i yrwyr tacsis.

Blaenoriaethau cylldieb yr Economi a Thrafnidiaeth ar gyfer y flwyddyn a ddaw

20. Bu'r Dirprwy Weinidog yn ystyried gwaith swyddogion Llywodraeth Cymru sydd o dan bwysau sylweddol, gan nodi y bydd ystyriaeth yn parhau i gael ei roi i warchod meysydd gwariant sy'n flaenoriaeth.

Gwaith yr Effaith ar yr Amgylchedd

21. Bu'r grŵp yn ystyried y papur a gafodd ei gyflwyno i is-grŵp Cynghori Gweinidogion ar yr Economi Sylfaenol ym mis Ebrill 2019 gan WWF. Dywedodd JM y byddai cyfarwyddyd gan Lywodraeth Cymru, yn enwedig o ran agenda yr Economi Sylfaenol, yn cael ei groesawu cyn y digwyddiadau sydd i'w cynnal yn 2020. Dywedodd y Dirprwy Weinidogion ei fod yn cefnogi a'i awydd i helpu i gynnwys ystyriaethau amgylcheddol o fewn gwaith yr Economi Sylfaenol.

Unrhyw Fusnes Arall

22. Cytunodd y Grŵp i gynnal cyfarfod arall yn ystod y gwanwyn. Daeth y Dirprwy Weinidog â'r cyfarfod i ben.

CAMU GWEITHREDU: Swyddogion i gysyslltu â CGGC ynghylch trefniadau y cyfarfod nesaf.